

Ківшик Олександр Петрович,
кандидат технічних наук, докторант
кафедри фінансів, банківського бізнесу та
оподаткування, Національний університет
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Kivshyk Oleksandr,
Candidate of Technical Sciences,
Doctoral Student of Finance, Banking Business and
Taxation Department, National University
«Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
<https://orcid.org/0000-0002-7154-2603>

**КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВ, ЯКІ МАЮТЬ СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ І БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВИ**

**CRITICAL ANALYSIS OF METHODOLOGICAL APPROACHES TO EVALUATING THE ECONOMIC
SECURITY OF ENTERPRISES WHICH HAVE STRATEGIC SIGNIFICANCE FOR THE ECONOMY AND
STATE SECURITY**

Ківшик О. П. Критичний аналіз методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 4. С. 159 – 166.

Kivshyk O. Critical analysis of methodological approaches to evaluating the economic security of enterprises which have strategic significance for the economy and state security. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2022. Volume 7. № 4, pp. 159 – 166.

На основі узагальнення результатів наукових досліджень теоретико-методичних основ економічної безпеки підприємств встановлено, що через багатоаспектність категорії «економічна безпека підприємства» існує значна кількість підходів до трактування сутності та оцінювання рівня економічної безпеки підприємств. Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства дає можливість сформулювати судження про захищеність економічних інтересів підприємства від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, що є основою своєчасних управлінських рішень у напрямі їх мінімізації. За результатами аналізу існуючих методичних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств встановлено, що вони відрізняються якістю інформаційного забезпечення, алгоритмічною, математичною складністю та узагальнюючим показником. Узагальнено та відібрано найбільш інформативні показники-індикатори економічної безпеки підприємства за її функціональними складовими. Проведено критичний аналіз переваг та недоліків методичних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави. Досліджено специфіку методів оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави. Встановлено, що неврахування пріоритетності галузі економіки, до якої належить стратегічно важливе підприємство, суттєво впливає на точність оцінки рівня його економічної безпеки. Доведено необхідність застосування комплексного підходу поетапної перевірки рівня економічної безпеки з використанням різних методів оцінювання, що дозволяє ідентифікувати зовнішні та внутрішні загрози за функціональними складовими економічної безпеки підприємства. Обґрунтовано важливість вибору показників-індикаторів економічної безпеки в залежності від специфіки діяльності та галузевої приналежності підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, стратегічно важливі підприємства, оцінювання, методичні підходи, методи, показники-індикатори, узагальнюючий показник.

The scientific research results on the theoretical and methodological foundations of the enterprises economic security were summarized. There are a significant number of approaches to the essence and assessment interpretation of the enterprise's economic security level due to the multidimensionality of the category «enterprise economic security». Quantitative assessment of the enterprise economic security level makes it possible to form judgments about the protection of the enterprise economic interests from the destructive influence of external and internal threats, which is the basis of timely management decisions in the direction of their minimization. The difference of the methods in terms of information provision, algorithmic, mathematical complexity and generalizing indicator was established based on the results of the analysis of the existing methodical approaches to assessing the enterprises economic security level. The most informative indicators of the enterprise economic security according to its functional components were summarized and selected. The critical analysis of the advantages and disadvantages of methodical approaches to assessing the economic security level of enterprises that have strategic importance for the economy and security of the state was carried out. The specifics of methods for assessing the economic security of enterprises that have strategic importance for the economy and security of the state was researched. It was established that disregarding the priority of the economic sector, to which a strategically important enterprise belongs, significantly affects the assessment accuracy of its economic security level. The necessity of applying a complex approach of systematic verification of the economic security level using various assessment methods, which allows identifying external and internal threats by functional components of the enterprise economic security, was proven. The importance of choosing the economic security indicators depending on the activity specifics and branch affiliation of enterprises was substantiated that are crucial for the economy and security of the state.

Вступ

В умовах зростаючого впливу глобальних загроз забезпечення економічної безпеки підприємств як ключової ланки національної економіки набуває пріоритетного значення. В умовах найбільшої за останні десятиліття конвенційної війни, котру розв'язала РФ проти України, основними цілями є об'єкти критичної інфраструктури, а також підприємства, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави. Тому забезпечення економічної безпеки цих підприємств є гостро актуальним питанням.

Для досягнення цільових параметрів економічної безпеки стратегічно важливих підприємств, їх здатності протистояти деструктивному впливу екзогенних загроз важливим є систематичне оцінювання рівня їх економічної безпеки з метою своєчасного виявлення та нейтралізації негативного впливу дестабілізуючих чинників.

Формуванню теоретико-методичних основ економічної безпеки підприємств присвячені праці таких науковців, як В. Геєць, М. Кизим, З. Варналій, Т. Васильців, З. Живко, О. Ляшенко, А. Заїчковський, О. Іванілов, В. Мартинюк, В. Ортинський, М. Зубок та ін. Ними визначено сутність, складові економічної безпеки підприємства, методичні підходи до її оцінювання. Проте на сьогодні недостатньо досліджено питання придатності розроблених методик для оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Визначення мети та цілей дослідження

Метою статті є проведення аналізу переваг і недоліків методичних підходів до оцінювання економічної безпеки для підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Виклад основного матеріалу

Складність та багатоаспектність категорії «економічна безпека підприємства» зумовлює відсутність єдиного підходу до тлумачення її сутності. В умовах зростаючої кількості екзогенних викликів і загроз найбільшого поширення набуло трактування економічної безпеки підприємства з позицій захищеності від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників [8; 9]. Проте існують й інші підходи до визначення сутності «економічна безпека підприємства», зокрема ресурсний, стійкісний, гармонізаційний та ін. Цим пояснюється наявність значної кількості методичних підходів до оцінки її рівня. Оцінювання економічної безпеки підприємства – це процес збору й аналізу інформації про ключові показники діяльності підприємства з метою формування суджень про рівень захищеності економічних інтересів від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників за обраними критеріями економічної безпеки.

Якість кількісного оцінювання економічної безпеки підприємства як підґрунтя ефективного управління залежить саме від методу визначення її рівня [5].

В економічній літературі сформувалося кілька методичних підходів, які є схожими та взаємообумовлюваними, а також такі, що принципово відрізняються за якістю інформаційного забезпечення, алгоритмічною, математичною складністю та узагальненим показником оцінки рівня економічної безпеки підприємства (рис. 1). При цьому придатність використання цих методичних підходів для оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, не досліджувалася, що обумовлює необхідність їх критичного аналізу в цьому аспекті.

Найбільш поширеним є індикаторний підхід [2; 3; 4], який передбачає здійснення оцінки економічної безпеки підприємства спираючись на індикатори економічної безпеки підприємства, для яких експертним або аналоговим методом встановлено граничні (порогові) значення. Процедурно рівень економічної безпеки підприємства за цим підходом розраховується як середньозважений ступінь відповідності фактичних значень оціночних показників їх пороговим значенням, що свідчить про рівень (стадію) розвитку явища, яке вони характеризують [11].

$$X_i = \left(\frac{q_{if}}{q_{in}}\right)^b, \quad (1)$$

де q_{if} , q_{in} – фактичні і нормативні значення i -го показника; b – показник ступеня в залежності від прямого чи оберненого зв'язку динаміки показника та рівня безпеки.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
<p>Індикаторний</p> <p>Порівняння фактичних показників діяльності підприємства із граничними значеннями індикаторів економічної безпеки підприємства, які встановлюються фахівцями з економічної безпеки підприємства.</p>	<p>Ресурсно-функціональний</p> <p>Оцінка ступеня використання ресурсів підприємства (капіталу, персоналу, інформації, технологій, техніки, обладнання, прав тощо) за функціональними складовими економічної безпеки підприємства.</p>
<p>Програмно-цільовий</p> <p>Інтегрування сукупності показників із застосуванням багатокритеріального аналізу.</p>	<p>Ринкової вартості</p> <p>Визначення рівня економічної безпеки підприємства на основі його ринкової вартості.</p>
<p>Економіко-математичний</p> <p>Комплексне оцінювання показників діяльності підприємства із застосуванням програмного забезпечення та засобів ЕОМ.</p>	<p>Ризиковий</p> <p>Порівняння ймовірної шкоди від виявлених загроз економічній безпеці підприємства із величиною його прибутку, доходу, майна, відверненої шкоди.</p>

Рис. 1. Зміст основних методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств

*систематизовано автором за [2; 3; 6; 10; 11; 12]

Шляхом порівняння фактичних показників з граничними аналітик має змогу виявити індикатори, фактичні значення яких знаходяться в безпечній зоні та наскільки вони відхиляються від межі безпеки [16], а також встановити індикатори, фактичні значення яких вийшли за межі нижнього рівня безпеки, ідентифікувати реальні загрози економічній безпеці підприємства та визначити ступінь загрози. При цьому стан економічної безпеки характеризується як: оптимальний, задовільний, передкризовий, критичний, кризовий.

Незважаючи на всі переваги індикаторного підходу, якість оцінювання економічної безпеки підприємства є досить низькою через значний суб'єктивізм визначення індикаторів та їх порогових значень, які в динамічних умовах ринку постійно змінюються.

Ресурсно-функціональний підхід [6; 7; 12; 17] передбачає оцінювання економічної безпеки підприємства як за її функціональними складовими (фінансова, інтелектуально-кадрова, техніко-технологічна, силова, продуктова, маркетингова, інвестиційна екологічна тощо), так і для підприємства в цілому. Оцінювання здійснюється на основі порівняння розрахованого інтегрального показника економічної безпеки із трьох, чотирьох або п'ятирівневою шкалою зон безпеки й визначенням відповідно оптимального, задовільного, передкризового, критичного або кризового стану безпеки як моментного показника.

Основою розрахунків зазначеного підходу є визначення міри відхилення фактичних значень індикаторів від граничних, встановлення вагових коефіцієнтів індикаторів, що відповідають значимості показника у забезпеченні економічної безпеки, та визначення суми добутоків вагових значень на коефіцієнти відхилення фактичних значень показників від граничних [10].

$$P_{EB} = \sum_{i=1}^n k_i * d_i, \quad (2)$$

де P_{EB} – інтегральний показник економічної безпеки підприємства; k_i – величина окремого критерію за i -тою складовою економічної безпеки; d_i – частка значущості критерію; n – кількість складових.

Головною перевагою є те, що ресурсно-функціональний підхід дозволяє встановити інтегральне значення економічної безпеки підприємства. Проте цьому передують складна інформаційно-аналітична робота, пов'язана з підбором індикаторів, обґрунтуванням їх граничних значень та розрахунками фактичних показників за всіма функціонально-структурними складовими економічної безпеки підприємства.

Перелік показників-індикаторів може різнитися в залежності від мети проведення оцінки економічної безпеки, специфіки підприємства, його виду діяльності, галузевої приналежності тощо [14].

На рис. 2 представлено основні показники, які можуть бути використані для оцінки економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, за функціональними складовими економічної безпеки підприємства. Програмно-цільовий підхід передбачає оцінювання рівня економічної безпеки підприємств на основі інтегрованої сукупності показників із застосуванням багатокритеріального аналізу [16].

Структурні складові економічної безпеки підприємства	Показники-індикатори
Фінансово-інвестиційна	- дохід; - чистий прибуток; - показники ділової активності та фінансової стійкості; - показники ліквідності; - рентабельність власного капіталу, доходу і продукції
Інтелектуально-кадрова	- продуктивність праці; - середня заробітна плата; - коефіцієнт плинності персоналу; - середній рівень кваліфікації; - середній стаж роботи
Техніко-технологічна	- фондovіддача; - коефіцієнт зносу основних засобів; - коефіцієнт оновлення основних засобів; - індекс постійного активу
Продуктова	- середній індекс цін; - широта асортиментних позицій; - коефіцієнт стійкості асортименту товарів; - частка торгових марок (брендів) у загальній кількості різновидів товарів
Маркетингова	- загальна кількість внутрішньомагазинних рекламних засобів та інформації; - загальна кількість додаткових послуг, які надаються покупцям; - середній обсяг затрат часу покупців на очікування обслуговування

Рис. 2. Основні показники-індикатори економічної безпеки підприємства за її функціональними складовими

*узагальнено автором за [2; 3; 5-7; 15-17; 23]

$$P_{EB} = \prod_{i=1}^M q_i * j \prod_{t=1}^N \frac{I_{jt+1}}{I_{jt}} > 1, \quad (3)$$

де q_1 – показник контролю за включенням моделі параметрів безпеки підприємства (приймається рівним 1 за наявності показника, 0 – за його відсутності); M – кількість нормативних показників; I_{jt} , I_{jt+1} – індекси показників економічної безпеки, розглянуті в динаміці, відповідно до періоду t і $t + 1$, характеризують крок переоцінки рівня економічної безпеки підприємства.

При цьому використовується кілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу, як кластерний і багатовимірний аналіз, що суттєво ускладнює процедуру оцінювання економічної безпеки підприємства, чим пояснюється важкість використання програмно-цілового підходу у практичній діяльності підприємств.

В узагальненому вигляді економіко-математична модель оцінювання рівня економічної безпеки підприємств (P_{EB}) набуває функціональної залежності від відповідних показників діяльності підприємства [4; 13; 17].

$$P_{EB} = a_1 * f(x_1) + a_2 * f(x_2) + \dots + a_n * f(x_n), \quad (4)$$

де $x_1, x_2, \dots, x_n$ – показники діяльності підприємства.

Економіко-математичний підхід дозволяє здійснювати прогнозування рівня економічної безпеки підприємства за умови зміни того чи іншого фактору, що є важливим під час обґрунтування вибору фінансово-економічної стратегії розвитку підприємства.

Підхід на основі ринкової вартості підприємства базується на припущенні, що стан економічної безпеки суб'єкта господарювання відповідає його ринковій вартості, тому при збільшенні ринкової вартості підприємства має місце підвищення рівня його економічної безпеки.

За аналізованого підходу ринкову вартість підприємства (P_{en}) визначають за формулою [17]:

$$P_{en} = P_{en} = РВП_C \times I_{чА} \times I_K \times I_P \times I_{ЛБ}, \quad (5)$$

де $РВП_C$ – скоригована ринкова вартість підприємства; $I_{чА}$ – індекс зміни чистих активів; I_K – індекс зміни капіталізації прибутку; I_P – індекс зміни рівня ринку; $I_{ЛБ}$ – індекс зміни ліквідності балансу.

Відтак, вважаємо за доцільне використання цього підходу на практиці, проте більшою мірою в динаміці та в комплексі з іншими підходами до оцінювання економічної безпеки підприємства.

Методичний підхід до оцінювання економічної безпеки на основі теорії економічних ризиків передбачає ідентифікацію та аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз, на основі методів кількісної та якісної оцінки конкретних ризиків [16].

Для кожної із загроз розраховується ймовірна шкода, яка порівнюється з величиною прибутку, доходу, майна підприємства чи можливістю підприємства нейтралізувати виявлені ризики.

$$d_i = \frac{Ш_{від}}{Ш_{зап} + B}, \quad (6)$$

де B – витрати на здійснення заходу з нейтралізації ризику; $Ш_{від}$ – розмір відверненої шкоди; $Ш_{зап}$ – розмір заподіяної шкоди.

В арсеналі сучасної економічної науки є також методичні підходи щодо оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, які базуються на теоріях розпізнання кризових чи некризових станів підприємства в майбутньому на основі методів прогнозування банкрутства. Тобто обґрунтовується перелік показників індикаторів та їх критичні значення, за настання яких з'являється загроза банкрутства. Слабким місцем такого напряму дослідження є нерівномірність загрози банкрутства за різними показниками, а також відсутність обґрунтування оптимального об'єктивного та повноцінного переліку показників-індикаторів діагностики банкрутства. Застосування методів прогнозування банкрутства для українських підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, є недоцільним, оскільки більшість моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємства адаптовані переважно під діяльність закордонних підприємств.

Основні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємств мають як переваги, так і недоліки при їх використанні для стратегічно важливих підприємств, порівняльна характеристика яких наведена в табл. 1.

Таблиця 1. Критичний аналіз методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави

Підхід	Переваги	Недоліки
Індикаторний (пороговий)	Можливість комплексної систематизованої оцінки економічної безпеки підприємств за умов науково обґрунтованого визначення індикаторів та визначення їх граничних значень для відповідної галузі	Складність у застосуванні, проблематичність визначення значень індикаторів щодо підприємств різних галузей
Ресурсно-функціональний	Всебічність та комплексний характер, можливість визначення стану функціональних складових економічної безпеки підприємства та чинників впливу на них, що дозволяє розробити заходи забезпечення максимального рівня функціональних складових відповідної безпеки підприємства	Відсутність конкретизації факторів щодо підприємств різних галузей, що ускладнює вибір функціональних складових
Програмно-цільовий	Визначення принципів і умов управління та розвитку підприємства	Високий ступінь складності аналізу
Економіко-математичний	Простота інтерпретації отриманих результатів оцінки	Складність формування системи оціночних показників, неточність алгоритму розрахунку, пов'язана з невизначеністю видів локальних функцій
Ринкової вартості	Забезпечується постійний моніторинг стану безпеки з урахуванням платоспроможності і ризику діяльності, зручний при здійсненні операцій купівлі-продажу підприємства, акцій та ін.	Низька достовірність результатів оцінки через непрямий характер зв'язку між ринковою вартістю підприємства та рівнем його економічної безпеки
Ризиковий	Дозволяє оцінити конкретні ризики, що загрожують економічній безпеці підприємства	Високий ступінь складності визначення всіх потенційних ризиків і загроз, не враховується наявний потенціал для розвитку підприємства

*проаналізовано й систематизовано автором [11; 17; 18].

У межах найбільш поширених підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, можуть використовуватися методи, наведені на рис. 3.

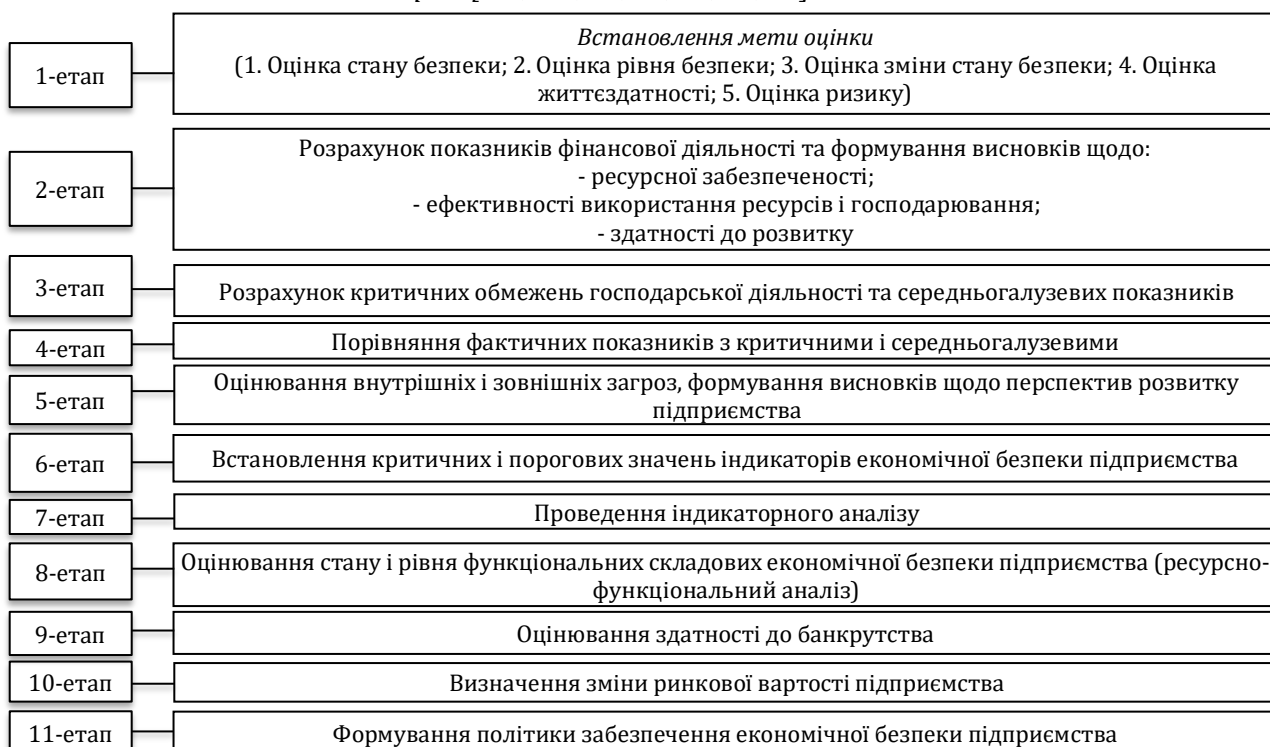
Зважаючи на переваги та недоліки методичних підходів до оцінювання економічної безпеки на мікрорівні для підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, доцільно застосовувати комплексний підхід поетапної перевірки рівня економічної безпеки з використанням різних методів оцінювання (рис. 4).

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Рис. 3. Характеристика методів оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави

*систематизовано автором [1-3; 5-7; 10; 13; 16; 17; 22]

Рис. 4. Послідовність оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави

*складено за даними [1; 4]

Логіка цього підходу передбачає надання відповіді на питання, чи перебуває підприємство у критичному стані економічної безпеки. Для цього можуть перевірятися відсутність негативного сальдо фінансового результату (збитку), перевищення фактичного рівня доходу у точці беззбитковості та інші критерії в залежності від специфіки діяльності та галузевої приналежності підприємства.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Відсутність уніфікованого методичного підходу до оцінювання економічної безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, зумовлює складності у наданні достовірних оцінок.

Одним з найбільш важливих місць при оцінюванні економічної безпеки суб'єктів підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, є формування складу індикаторів та обґрунтування їх гранично допустимих значень. Це залежить від певних характеристик: ресурсної забезпеченості підприємства, доступу до ресурсів та ринків; ефективності господарювання та фінансово-економічного стану підприємства; здатності підприємства до розвитку. При цьому неврахування при виборі індикаторів пріоритетності галузі економіки, до якої належить стратегічно важливе підприємство, суттєво впливає на точність оцінки рівня його економічної безпеки.

Загалом, систематичне оцінювання рівня економічної безпеки підприємства є запорукою його ефективної діяльності і розвитку та убезпечення від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. Водночас вибір методичного інструментарію оцінювання рівня економічної безпеки підприємства має здійснюватися на основі зваженого підходу з урахуванням специфіки діяльності підприємства та його галузевої приналежності.

Список літератури

1. Онищенко С., Маслій О., Дрібна А. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2022. № 6. Том 1. С. 249-258. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-38.pdf>.
2. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління. Львів: Ліга-Прес, 2012. 260 с.
3. Варналій З.С. Економічна безпека : навчальний посібник. К.: Знання, 2009. 647 с.
4. Васильців Т.Г., Микитюк Р.М. Удосконалення методики оцінювання економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.14. С. 181-188.
5. Дідик А.М. Економічна безпека підприємства: підручник. Львів: Львівська політехніка, 2019. 624 с.
6. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
7. Зубок М.І., Рубцов В.С., Яременко С.М. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навчальний посібник. К., 2012. 226 с.
8. Matkovskiy A.V., Pugach A.A. Analysis the Threats to Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy. *European Applied Sciences*. 2014. № 2. P. 196.
9. Onyshchenko S., Maslii O., Ivanyuk B. The Impact of External Threats to the Economic Security of the Business. *7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System: Collection of scientific articles*. 2019. P. 156-160.
10. Ткаченко А.М., Резніков О.Л. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2010. № 1. С. 101-106.
11. Гнилицька Л.В. Аналіз методологічних підходів до оцінки стану та рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2011. Вип. 2. С. 46-57.
12. Коптева Г.М. Класифікація підходів до оцінки економічної безпеки підприємства. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2020. Випуск 2 (25). С. 221-229.
13. Марущак С.М. Методика оцінки рівня економічної безпеки підприємства на основі теорії нечітких множин. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 5, Т. 1. С. 16-21.
14. Varnaliy Z., Onishchenko S., Masliy A. Preventing threats as a precondition to increase the level of Economic Security of the State. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2016. Вип. 7/1 (24). P. 41-46.
15. Халина В.Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Економічна безпека і підприємництво*. 2014. № 1. С. 173-181.
16. Доценко І.О. Формування системи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства з урахуванням впливу підприємницьких ризиків. *Вісник ОУН ім. І.І. Мечникова*. 2013. Том. 18. Вип. 1. С. 69-78.
17. Сосновська О. О., Житар М. О. Аналіз методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 21-26.
18. Якубович З.В. Недоліки методик оцінювання рівня економічної безпеки підприємства та шляхи їх усунення. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 704. С. 71-76.

19. Птащенко Л.О. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 320 с.
20. Onyshchenko S., Yehorycheva S., Furmanchuk O., Maslii O. Ukraine Construction Complex Innovation-Oriented Development Management. *Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations*. 2019. P. 687-700.
21. Bondarenko-Berehovych V. Methodical approach to the assessment of the economic security management system of the enterprise. *German International Journal of Modern Science* 2021. № 9. С. 11-15. URL: <https://dizww.com/wp-content/uploads/2021/05/Deutsche-internationale-Zeitschriftf%C3%BCr-zeitgen%C3%B6ssische-Wissenschaft-%E2%84%969-part-2-2021.pdf>.
22. Пугач О. Моделювання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення. *Економіка і регіон*. 2015. № 3 (52). С. 103-109.
23. Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Ткаченко Є.В. Модель інтегральної оцінки економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 3 (65). С. 56-65. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/181846>.

References

1. Onyschenko, S., Maslij, O., Dribna, A. (2022). «Assessment of the financial and economic security of a critical infrastructure enterprise». *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Seriya: «Ekonomiczni nauky»*. no. 6 (1). pp. 249-258. Available at: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-38.pdf>.
2. Zhyvko, Z.B. (2012). *Ekonomiczna bezpeka pidpryemstva: sutnist', mekhanizmy zabezpechennia, upravlinnia*. [Economic security of the enterprise: essence, mechanisms of provision, management]. Liha-Pres. Lviv. Ukraine.
3. Varnalij, Z.S. (2009). *Ekonomiczna bezpeka*. [Economic security]. Znannia. Kyiv. Ukraine.
4. Vasyl'tsiv, T.H., Mykytiuk, R.M. (2012). «Improvement of the methodology for assessing the economic security of the enterprise». *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*. vol. 22.14, pp. 181-188.
5. Didyk, A.M. (2019). *Ekonomiczna bezpeka pidpryemstva*. [Economic security of the enterprise]. L'vivs'ka politekhnika. Lviv. Ukraine.
6. Ivaniuta, T.M., Zaichkovs'kyj, A.O. (2009). *Ekonomiczna bezpeka pidpryemstva*. [Economic security of the enterprise]. Tsentr uchbovoi literatury. Kyiv. Ukraine.
7. Zubok, M.I., Rubtsov, V.S., Yaremenko, S.M. (2012). *Ekonomiczna bezpeka sub'ektiv pidpryemnytstva*. [Economic security of business entities]. Kyiv. Ukraine
8. Matkovskiy, A.V., Pugach, A.A. (2014). «Analysis the Threats to Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy». *European Applied Sciences*. no. 2, pp. 196.
9. Onyshchenko, S., Maslii, O., Ivanyuk, B. (2019). «The Impact of External Threats to the Economic Security of the Business». *7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System: Collection of scientific articles*. pp. 156-160.
10. Tkachenko, A.M., Reznikov, O.L. (2010). «Assessment of the level of economic security of the enterprise». *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*. no.1, pp. 101-106.
11. Hnylyts'ka, L.V. (2011). «Analysis of methodological approaches to assessing the state and level of economic security of economic entities». *Naukovyj visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna*. vol. 2, pp. 46-57.
12. Koptieva, H.M. (2022). «Classification of approaches to the assessment of economic security of the enterprise». *Skhidna Yevropa: Ekonomika, biznes ta upravlinnia*. vol. 2 (25), pp. 221-229.
13. Maruschak, S.M. (2011). «Methodology for assessing the level of economic security of an enterprise based on the theory of fuzzy sets». *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*. no. 5, vol. 1, pp. 16-21.
14. Varnaliy, Z., Onishchenko, S., Masliy, A. (2016). «Preventing threats as a precondition to increase the level of Economic Security of the State». *Scientific Journal «ScienceRise»*. vol. 7/1(24), pp. 41-46.
15. Khalyna, V.Yu. (2014). «A methodical approach to assessing the level of economic security of the enterprise». *Ekonomiczna bezpeka i pidpryemnytstvo*. no. 1, pp. 173-181.
16. Dotsenko, I.O. (2013). «Formation of a system for assessing the level of economic security of the enterprise, taking into account the impact of business risks». *Visnyk OUN im. I.I. Mechnykova*. vol. 18 (1), pp. 69-78.
17. Sosnovs'ka, O.O., Zhytar, M.O. (2019). «Analysis of methods for assessing the level of economic security of enterprises». *Biznes Inform*. no. 1, pp. 21-26.
18. Yakubovych, Z.V. (2011). «Disadvantages of methods for assessing the level of economic security of an enterprise and ways to eliminate them». *Visnyk natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnika»*. no. 704, pp. 71-76.
19. Ptaschenko, L.O. (2018). *Stratehichne ta innovatsijne zabezpechennia rozvytku systemy ekonomichnoi bezpeky pidpryemstva*. [Strategic and innovative support for the development of the enterprise's economic security system]. Tsentr uchbovoi literatury. Kyiv. Ukraine.
20. Onyshchenko, S., Yehorycheva, S., Furmanchuk, O., Maslii, O. (2019). «Ukraine Construction Complex Innovation-Oriented Development Management». *Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations*. pp. 687-700.
21. Bondarenko-Berehovych, V. (2021). «Methodical approach to the assessment of the economic security management system of the enterprise». *German International Journal of Modern Science*. no. 9, pp. 11-15. Available at: <https://dizww.com/wp-content/uploads/2021/05/Deutsche-internationale-Zeitschriftf%C3%BCr-zeitgen%C3%B6ssische-Wissenschaft-%E2%84%969-part-2-2021.pdf>.
22. Puhach, O. (2015). «Modeling threats to the system of economic security of the national economy from the standpoint of their timely detection and prediction». *Ekonomiczna i rehion*. no. 3 (52), pp. 103-109.
23. Pilets'ka, S.T., Koryt'ko, T.Yu., Tkachenko, Ye.V. (2021). «Model of integrated assessment of economic security of the enterprise». *Ekonomicznyj visnyk Donbasu*. no. 3 (65), pp. 56-65. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/181846>.

Стаття надійшла до редакції 08.11.2022 р.